

چالش‌های منطقه‌ای و بین‌المللی اجرای حقوق بشر در ایران

زهره فزاییبی^۱، زهرا قاسمی^{۲*}، محمدجواد ایزدی^۳، فاطمه بیرجندی^۴

۱- گروه حقوق، واحد داریون، دانشگاه آزاد اسلامی، داریون، ایران، دانشجوی کارشناسی حقوق،

۲- گروه حقوق، واحد داریون، دانشگاه آزاد اسلامی، داریون، ایران، دکترا،

۳- گروه حقوق، واحد داریون، دانشگاه آزاد اسلامی، داریون، ایران، دانشجوی کارشناسی حقوق،

۴- گروه حقوق، واحد داریون، دانشگاه آزاد اسلامی، داریون، ایران، دانشجوی دکتری و هیات علمی،

z.ghasemi1986@yahoo.com

چکیده

مقوله حقوق بشر و اجرای آن در جمهوری اسلامی ایران با چالش‌های داخلی، منطقه‌ای و بین‌المللی متعددی روبرو است. از جهت داخلی، وجود ارزش‌ها و هنجارهای اسلامی در زمینه تدوین، تفسیر و چگونگی اجرای حقوق بشر چندان به رویکردهای لیبرالی، غربی و وارداتی توجهی نمی‌کند و رویکرد مستقل خود را در پیش می‌گیرد. از جهت خارجی نیز بارها مشخص شد که مقوله حقوق بشر ابزاری برای تحت فشار قرار دادن کشورهای مختلف از جمله جمهوری اسلامی ایران در سایر زمینه‌ها است. این برخورد دوگانه در عرصه منطقه‌ای نیز دنبال می‌شود. به‌عنوان مثال، برخلاف تحت فشار قرار دادن ایران از سوی نهادهای بین‌المللی و جهانی در این زمینه، نقض آشکار حقوق بشر در کشورهای همسایه چندان برجسته نمی‌شود. به همین دلیل نوشتار حاضر این پرسش را پیش می‌کشد: چالش‌های منطقه‌ای و بین‌المللی اجرای حقوق بشر در ایران کدام هستند؟ فرضیه مقاله این است که رویکرد دوگانه غرب در مواجهه با حقوق بشر در ایران، چالش‌های منطقه‌ای، بین‌المللی و داخلی گسترده‌ای را پدید آورده است.

واژگان کلیدی: حقوق بشر، چالش‌های منطقه‌ای، چالش‌های بین‌المللی، حقوق بشر اسلامی، حقوق بشر غربی.

۱- مقدمه

حقوق بشر به‌عنوان مجموعه‌ای از حقوق عام و جهان‌شمول که موردقبول اغلب جوامع و نظام‌های سیاسی جهان قرار گرفته است، جایگاه مهمی در حفظ و تقویت حقوق انسانی در عصر کنونی داشته است. سازمان ملل متحد به عنوان مهم‌ترین نهاد بین‌المللی مدافع اجرای حقوق بشر، سازوکارهای متعددی را در این زمینه به اجرا درآورده است، به طوری که سازمان‌های غیردولتی گسترده‌ای تحت لوای سازمان ملل به حمایت از موضوع حقوق بشر پرداخته‌اند. معاهدات، اعلامیه‌های حقوق بشری، لوایح و نهادهای مبتنی بر منشور از مهم‌ترین سازوکارهای سازمان ملل برای بسط و گسترش حقوق بشر در سراسر جهان است. با این حال، موضوع حقوق بشر همچنان به چالش‌هایی روبرو است، به طوری که اجرای آن در هر کشوری با مشکلات و موانع متعددی روبروست. از این جهت، بررسی موانع اجرای حقوق بشر در کشوری مانند ایران نیز جالب توجه است. در راستای اجرای حقوق در ایران، نظام جمهوری اسلامی نیز اسناد و معاهدات مهمی را پذیرفته و بر مبنای آنان نیز عمل می‌کند. از این جهت نهادهای ملی و داخلی اجرای حقوق بشر در ایران در راستای سازوکارهای بین‌المللی معاهدات گوناگونی را پذیرفته است. با این حال، اجرای حقوق بشر و پذیرش ضوابط بین‌المللی آن همچنان با چالش‌هایی روبرو است. مهم‌ترین چالش، تضاد میان حقوق جهان‌شمول و حقوق محلی و کشوری است که بر مبنای دو رویکرد متفاوت تهیه شده است. بدین معنا